

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

Kuluttajaliitto ry (jäljempänä Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa ympäristöministeriölle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää erikseen huomioita liikennettä, rakennusten erillislämmitystä ja kulutuksen hiilijalanjälkeä koskevista alakohdista.

Liikenne

Avovastaus

Liikenne on taakanjakosektorin suurin päästölähde Suomessa. KAISU3-luonnoksen mukaan liikenteen päästöjen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta ei toteudu nykyisillä toimenpiteillä, erityisesti kun huomioidaan hallitusohjelman linjaukset, jotka osaltaan lisäävät päästöjä. Kuluttajaliitto katsoo, että liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttää hallitukselta välittömiä lisätoimia ja vahvempaa ohjausta.

Suunnitelmaluonnoksessa esitetty tulosidonnainen romutuspalkkio, joka on kohdennettu autoa töissä käyntiin ja asiointiin tarvitseville pienituloisille nollapäästöisen auton hankintaan, on Kuluttajaliiton näkökulmasta lähtökohtaisesti kannatettava tukitoimi. On myönteistä, että suunniteltu tukimuoto kattaisi myös käytettyjen sähköautojen hankinnan, sillä uusien sähköautojen korkea hinta voi muodostaa esteen monille kuluttajille. Kuluttajaliitto kannattaa myös mahdollisuutta käyttää romutuspalkkiota sähköpyörän tai joukkoliikenteen kausilipun hankintaan. Samalla on kuitenkin tärkeää tunnistaa, että monilla pienituloisilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia hankkia sähköautoa, vaikka siihen tarjottaisiin tukea. Lisäksi niille, joilla ei ole ennestään omaa autoa, romutuspalkkio ei tarjoa hyötyä.

Kuluttajaliitto kannattaa konversiotukien edistämistä osana liikenteen irtautumista fossiilisista polttoaineista. Konversiotuet ovat myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tärkeä ohjauskeino, sillä tukien avulla voidaan helpottaa myös sellaisten ihmisten ja kotitalouksien, joilla ei ole

mahdollisuutta tai halua hankkia uutta autoa, siirtymistä pois fossiilisista polttoaineista ja näin välttää fossiilisten polttoaineiden käytön kasvavat kustannukset.

Kuluttajaliitto kannattaa valtionavustusten suuntaamista kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin kehittämiseen. Suunnitelmassa tunnistetaan näiden kulkutapojen merkitys paitsi ilmastotavoitteiden, myös kansanterveyden kannalta. Suunnitelmaluonnoksen toimenpide-esityksen perusteella on kuitenkin epäselvää, voidaanko näitä toimenpiteitä rahoittaa sosiaalisen ilmastorahaston kautta. Kuluttajaliitto korostaa, että rahoitusmahdollisuudet tulee selvittää ja sitoutua toimenpiteisiin, mikäli ne ovat SCF:n puitteissa mahdollisia.

Lisäksi suunnitelmaluonnoksessa esitetään alueellisen joukkoliikenteen tuen korottamista ja kutsuliikenteen kehittämistä. Kuluttajaliitto pitää ehdotuksia kannatettavina liikenneköyhyyden vähentämiseksi, alueellisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja esteettömän liikenteen tarpeiden huomioimisen kannalta.

Kuluttajaliitto korostaa, että liikenteen ilmastotoimien sosiaaliset vaikutukset tulee arvioida huolellisesti. Suunnitelmassa tunnistetaan liikenneköyhyyden riskiryhmiä, kuten pienituloiset, maahanmuuttajat ja haja-asutusalueilla asuvat, joiden liikkumismahdollisuudet voivat heikentyä ilman kohdennettuja tukitoimia. Lyhytaikaisten tukiratkaisujen rinnalle tarvitaan toimia, jotka saavat aikaan rakenteellisia muutoksia, jotka mahdollistavat kestävä elämäntavan kaikille.

Maatalous

Avovastaus

-

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että siirtymää pois fossiilisista lämmitysmuodoista tuetaan jatkossakin riittävillä ja kohdennetuilla tukimuodoilla, ja kannattaa avustusmekanismeista kiinni pitämistä myös jatkossa. Öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tuki on aktivoinut lämmitysjärjestelmän vaihtamista merkittävästi. Kuluttajaliitto kannattaa niin ikään korotettua kotitalousvähennystä energiaremontteihin ja fossiilisesta öljystä ja maakaasusta luopumiseen.

Kuluttajaliitto kannattaa myös taloyhtiöiden latausinfra-avustuksen jatkamista. Kuten suunnitelmaluonnoksessa todetaan, latauspisteen puuttuminen taloyhtiön pysäköintipaikoilla voi muodostua pullonkaulaksi liikenteen sähköistymiselle Suomessa.

Asuinrakennusten päästöjä on aiemmin pyritty vähentämään energia-avustuksilla, joita on myönnetty energiatehokkuutta parantaviin hankkeisiin. Suunnitelmaluonnoksen mukaan asuinrakennusten energia-avustusta ei enää jatkossa tarjottaisi. Kuluttajaliitto katsoo, että energia-avustusten jatkamisen mahdollisuus tulisi selvittää rakenteellisen energiatehokkuuden edistämiseksi myös jatkossa.

Työkoneet

Avovastaus

-

Jätehuolto

Avovastaus

-

F-kaasut

Avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

-

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

Kuluttajaliitto pitää perusteltuna, että kulutuksen hiilijalanjälkeä tarkastellaan osana ilmastopolitiikan kokonaisuutta ja että sen vähentämiseen tähtääviä toimia kehitetään pitkäjänteisesti. Kuluttajaliiton näkökulmasta kestävämmistä kulutusvalinnoista tulee tehdä helppoja ja ensisijaisia ja ennen kaikkea kohtuuhintaisia kaikille, jotta siirtymä kestävämpiin kulutustottumuksiin on laajasti mahdollinen. Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että kulutukseen kohdistuvilla toimenpiteillä olisi potentiaalia vähentää taakanjakosektorin päästöjä merkittävästi, ja suurimmat vaikutukset saataisiin kasvispainotteisemmalla ruokavaliolla ja autokannan nopeammalla sähköistymisellä.

Suunnitelmassa esitetyt valtion mahdolliset kuluttajien hiilijalanjäljen puolitusavoitteen tukemiseen tähtäävät toimet, kuten kiertotalouspalvelujen tukeminen ohjauskeinoilla ja resurssien ohjaaminen kuluttajien energianeuvontaan, ovat kannatettavia, mutta jäävät yleisluontoisiksi.

Suunnitelmaluonnoksessa tunnistetaan erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa kulutuksen hiilijalanjälkeen, kuten tuotteiden elinkaariin päästöihin pohjautuva verotus, mutta taloudelliseen ohjaukseen ei toimenpiteissä oteta kantaa. Kuluttajaliitto painottaa, että informaatio-ohjauksen lisäksi tarvitaan taloudellisia kannustimia ja verotuksellisia toimenpiteitä, jotka tukevat erityisesti pienituloisten kotitalouksien mahdollisuuksia tehdä kestäviä valintoja.

Julkiset hankinnat

Avovastaus

-

Muut poikkisektorit

Avovastaus

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

-

Muita huomioita

Avovastaus

-

Kuosa Viivi
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf